

Екологічна паспортизація територій і підприємств

1.1. Мета і задачі екологічної паспортизації Для вирішення питань розвитку продуктивних сил галузей народного господарства проводиться інвентаризація шкідливих викидів в атмосферу, скидання неочищених і очищених стічних вод у поверхневі водойми, аналізується проектна документація на генпідрядні об'єкти. Інвентаризація шкідливих впливів, викидів, стоків, твердих побутових відходів (ТПВ) - перший і обов'язковий етап екологічної паспортизації об'єктів. Це означає перехід від розгляду окремих екологічних ситуацій до системного аналізу проблеми в цілому.

Доведення технології будівництва й експлуатації кожного об'єкта до світового рівня дозволить вирішити задачі зниження витрат матеріалів, енергії і трудових витрат, підвищення якості продукції і різко знизити антропогенний вплив виробництва на навколишнє середовище (зменшити викиди забруднюючих речовин у воду й атмосферу, запобігти деструкції ландшафтів, скоротити площу відчужуваних земель і т.д.).

Основою формування комплексної екологічної програми і переходу природоохоронної політики на новий рівень повинно стати введення екологічних паспортів підприємств.

Екологічний паспорт підприємства - це комплексний документ, у якому наведено характеристику взаємовідносин підприємства з природним середовищем. Він включає загальні зведення про виробництво, площу, кількість споживаної енергії, води, повітря, кількість працюючих, використовувану сировину, опис технічних схем виготовлення основних видів продукції, схеми очищення стічних вод і аеровикидів, їхньої характеристики після очищення, дані про тверді та інші відходи, а також зведення про наявність у країні й у світі технологій, що забезпечують досягнення найкращих питомих показників по охороні природи.

Друга частина паспорта містить перелік планованих заходів, спрямованих на зниження навантаження на навколишнє середовище з зазначенням конкретних термінів їхнього виконання, об'ємів витрат, питомих і загальних об'ємів викидів шкідливих речовин до і після впровадження кожного заходу).

Екологічні паспорти допомагають детально й диференційовано проаналізувати причини змін стану довкілля через вплив конкретного підприємства й порівняти його з іншими в світі, які мають кращі природоохоронні показники. Паспорт передбачає оцінку технологій, повноту використання сировини, палива й схем очищення, загальну економічну оцінку збитків і деталізацію її за окремими видами продукції.

При аналізі впливу виробництва на довкілля необхідно звернути увагу на: екологічність продукції, що випускається; вплив на водні ресурси (обсяги використання, обсяги стоків, характер забруднень, концентрації

токсикантів, ступінь очищення); вплив на повітряні ресурси (обсяги забору повітря, кількість викидів у атмосферу, типи шкідливих речовин, ступінь очищення тощо); вплив на матеріальні ресурси й відходи виробництва (обсяги утилізації речовин із стічних вод та газів, кількість твердих відходів - утилізованих і таких, що вимагають поховання, ступінь вилучення з сировини основного компонента); вплив на земельні ресурси (вилучені площі землі, обсяг продукції підприємства, віднесений до 1 га землі, співвідношення основних і допоміжних площ підприємства, виробнича площа на одного робітника, площа комунікацій, під'їзних шляхів, каналізації, водопостачання, енергопостачання, площа землі під житлом і культурно-побутовими об'єктами, площа під санітарно-захисною зоною, площа рекультивованих земель).

Зміст природоохоронного паспорта повинен відбивати: перехід від вивчення наслідків (стан навколишнього середовища) до детального диференційованого вивчення причин (ситуації по кожному об'єкту і групах родинних об'єктів); перехід від розгляду загального об'єму викидів до питомих показників, віднесених до одиниці виробленої продукції, яка порівнюється з найкращими світовими показниками.

В Україні по багатьох шкідливих викидах норми гранично допустимих концентрацій (ГДК) більш жорсткі, чим в інших країнах. Але, на жаль, домогтися виконання цих норм можна не тільки за допомогою удосконалювання технології виробництва й очищення викидів, але і більш простим шляхом, наприклад розбавляючи стоки чистою водою до потрібних значень концентрації забруднюючих речовин.

При переході до питомих показників вимоги, запропоновані до екологічної чистоти виробничих процесів, набувають нового кількісного змісту.

Основні параметри, що характеризують стан навколишнього середовища й обмежують його забруднення відходами виробництва, - це гранично допустимі концентрації деяких шкідливих речовин (ГДК) у повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, поверхневих водах навколишніх водойм і ґрунтах. Приводити всі діючі норми ГДК нема рації, тому що вони є в спеціальній довідковій літературі по охороні навколишнього середовища.

Переліки ГДК постійно розширюються, що зв'язано з появою нових технологій, матеріалів, а також із новими даними медико-біологічних досліджень, що розкривають невідомі шкідливі впливи на живі організми речовин, які раніше вважалися нешкідливими. У ґрунтах навколишньої зони, де паспортизуються об'єкти, повинні контролюватися ті ж шкідливі речовини, що визначаються у викидах і скидах, тому що вони потрапляють у ґрунти і підґрунтя, а через них у рослини і тварини,

осідаючи з атмосфери з осадами і з водойм, у які надходять після очищення стічні води.

Контроль вмісту шкідливих речовин у викидах в атмосферу, стоках у поверхневі водойми або на рельєф, а також тих, що потрапляють на ґрунт у вигляді осаду, інфільтрату, у твердих відходах виробничої діяльності і побутових - це функція служб екологічного контролю. Однак для заповнення й оформлення екологічного паспорта цього недостатньо. Необхідно врахувати фонові характеристики навколишнього середовища, кліматичні чинники, «позаштатні» ситуації і за допомогою розрахунків зіставити всі ці чинники й оцінити сумарні впливи на навколишнє середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 2. Общесоюзный классификатор предприятий и организаций народного хозяйства СССР (ОКПО). - Госкомстат СССР. 3. Общесоюзный классификатор отраслей народного хозяйства (ОКОНХ). - Госкомстат СССР. 4. Система обозначений объектов административно-территориального деления Союза ССР и союзных республик, а также населенных пунктов (СОАТО). - Госкомстат СССР. 5. Сборник методик по расчету выбросов в атмосферу загрязняющих веществ различными производствами. - Гидрометеиздат, Л., 1986. 6. Сборник методик по определению концентраций загрязняющих веществ в промышленных выбросах. - Гидрометеиздат, 1987. 7. Временное руководство по контролю источников выбросов загрязняющих веществ в атмосферу с применением газоаналитических приборов (часть I и II). РП ГГО, Л., 1986. 8. Перечень и коды веществ, загрязняющих атмосферный воздух. - Госкомприрода СССР. Л., 1990. 9. Инструкция о порядке составления статистического отчета об использовании воды по форме № 2-тп (водхоз). - Госкомстат СССР, Минводхоз СССР.